

Çok Kültürlü Sınıf Ortamında Öğrencilerin Resimli Çocuk Kitaplarındaki Göçün Nedenleri, Süreci ve Sonuçlarına Yönelik Tepkileri

Eren Özyıldırım¹, Mehmet Kurudayıođlu², Kasım Yıldırım³

Özet: Bu araştırmada göçü anlatan resimli çocuk kitaplarının etkileşimli okuma yöntemi ile okunmasıyla çok kültürlü sınıf ortamlarında bulunan öğrencilerin göçün nedenleri, süreci ve sonuçlarına yönelik tepkilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması benimsenmiştir. Araştırmada dokuz öğrencinin katılımıyla hafta hafta göç ve göçmenlikle ilgili resimli çocuk kitapları etkileşimli okuma yöntemi ile okunmuş ve tartışılmıştır. Uygulama süreci tamamlandıktan sonra öğrencilerle odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Elde edilen veriler yapılan etkileşimli okuma etkinliklerinde resimli çocuk kitaplarının fiziki olarak incelendiğini, dinlendiğini ve içerikleri ile ilgili konuşmaların yapıldığını göstermiştir. Okunan kitapların yolculuk, göç, kaçış, savaş, farklı kültürler, aile ve çevreden ayrı kalma gibi konuları işlediği ortaya çıkmıştır. Daha önce bu tarz okuma etkinliklerinin yapılmadığı ifade edilmiştir. Öğrencilerin göçlerden etkilenen insanların yaşadıkları zorluklar ve bunlara yönelik yapabilecekleri yardımlar üzerine konuşabildikleri görülmüştür. Okunan resimli çocuk kitaplarının yaşanabilir olayları anlattıkları ortaya konmuştur. Öğrencilerin göç durumları ile ilgili farkındalıklarının arttığı, olaylarla ilgili üzüntü duydukları ve yardım etme isteklerinin arttığı görülmüştür. Elde edilen bulgular ilgili literatür doğrultusunda tartışılmış ve gelecek araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Resimli Çocuk Kitapları, Etkileşimli Okuma, Göç

Geliş Tarihi: 09.09.2020 – **Kabul Tarihi:** 07.03.2021 – **Yayın Tarihi:** 25.03.2021

DOI: 10.29329/mjer.2021.340.12

REACTIONS OF STUDENTS IN THE MULTICULTURAL CLASSROOM ENVIRONMENT TO THE REASONS, PROCESS AND RESULTS OF MIGRATION IN THE CHILDREN'S PICTURE BOOKS

Abstract: In this study, it is aimed to reveal the reactions of students in multicultural classroom environments towards the causes, process and consequences of migration by reading children's picture books on migration with interactive reading method. In this direction, one of the qualitative research methods, case study was adopted. In the study, with the participation of nine students, children's picture books on migration were read and discussed

¹ Eren Özyıldırım, Temel Eğitim, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-1736-5327

² Mehmet Kurudayıoğlu, Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ORCID: 0000-0002-0447-5236

³ Kasım Yıldırım, Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 0000-0003-1406-709X

Correspondence: kasimyildirim@mu.edu.tr

weekly by interactive reading method. After the implementation process was completed, a focus group meeting was held with the students and the data obtained were analyzed with the descriptive analysis method. The data obtained showed that, during the interactive reading activities, the picture books were physically examined, listened to and talked about their contents. It has been revealed that the books read cover topics such as travel, migration, escape, war, different cultures, separation from family and environment. It has been stated that such reading activities have not been done before. It was observed that the students were able to talk about the difficulties faced by the people affected by migration and the assistance they could provide for them. It has been revealed that the children's picture books that are read tell about habitable events. It was observed that the awareness of the students about their migration situation increased, they felt sorry about the events and their willingness to help increased. The obtained findings were discussed in line with the relevant literature and suggestions were made for future research.

Keywords: Children's Picture Books, Interactive Reading, Migration

GİRİŞ

Günümüz dünyasının güncel krizlerinden biri göçmen sorunu olarak görülmektedir. Göç Terimleri Sözlüğü (Perruchoud ve Redpath, 2013) incelendiğinde uluslararası ölçekte, evrensel olarak kabul edilmiş bir 'göçmen' tanımının bulunmadığı görülmektedir. Göçmen terimi genellikle, bireyin göç etme kararını, zorlayıcı dış faktörlerin müdahalesi olmaksızın kendi özgür iradesiyle ve 'kişisel uygunluk' sebepleriyle aldığı tüm durumları kapsar şekilde anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu ifade, maddi ve sosyal koşullarını iyileştirmek, kendileri ve ailelerine ilişkin beklentilerini geliştirmek amacıyla başka bir ülkeye veya bölgeye hareket eden kişiler ve aile fertleri için geçerli kabul edilmektedir. Birleşmiş Milletler göçmeni; sebepleri, gönüllü olup olmaması, göç yolları, düzenli veya düzensiz olması fark etmeksizin yabancı bir ülkede bir yıldan fazla ikamet eden bir birey olarak tanımlamaktadır (Perruchoud ve Redpath, 2013). Ward ve Warren'e (2019) göre ise göçmen, zulüm, savaş veya şiddet nedeniyle ülkesinden kaçmak zorunda kalan kişidir. Göçmenlik sorununu oluşturan sebeplerin başında savaşlar, doğal afetler, kıtlık ve açlık gelmektedir. Yani göçmenlik bir zorunluluktan meydana gelmektedir. Bu sebepler bir domino etkisi yaratarak insanların hayatlarını, yaşadıkları toprakları, kültürleri, ekonomiyi ve daha birçok unsuru etkilemektedir. Göçmenlik hem göçü yaşayan kişilerin hayatlarında hem de gittikleri yeni yerlerde birtakım problemler ortaya çıkarmaktadır. En önemlisi de insan hayatını ve varlığını tehlikeye sokmaktadır. Suriye'deki durum buna bir örnek olarak verilebilir. Türkiye de sınır komşusu olan Suriye'deki bu göç hareketinden doğal olarak yoğun bir şekilde etkilenmektedir. T.C. Başbakanlık Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (30.01.2020) verilerine göre, Türkiye'de bulunan Suriyeli göçmenlerin (3.576.344 kişi) yaklaşık yarısını (1.656.420 kişi) 0-18 yaş grubu oluşturmaktadır. Türkiye'de okul çağında (5-18 yaş arası) bulunan Suriyeli göçmenlerin toplam sayısı ise 1.176.136'dır. Bu durum farklı demografik değişimlere sebep olmaktadır. Ward ve Warren'e (2019) göre de demografik değişimler dünyada, ülkelerdeki toplulukların, ailelerin ve okulların yapısını değiştirmektedir.

Zorunlu göçlerin yoğun bir şekilde etkilediği ortamlardan biri de eğitim öğretim ortamlarıdır. Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin büyük bir çoğunluğunun 18 yaş altında olduğu düşünülecek olursa göçün etkilerinin en yoğun şekilde hissedildiği ortamların başında okul ortamlarının olduğu görülecektir. Ayrıca göçmen öğrencilerle birlikte sınıf ortamlarının da çok kültürlü bir yapıda olduğu görülecektir. Böyle bir yapıya sahip sınıf ortamlarında eğitim öğretim faaliyetlerinin önemi de artmaktadır. Nath ve Grote-Garcia'ya (2017) göre göçmenler çok nadiren anavatanlarına dönmektedirler (BM Mülteci Ajansı, 2011a); bu nedenle, göçmen çocuklara yüksek kalitede okuryazarlık eğitimi verilmesi önemlidir. Yolculuklarının sonunda başka bir ülke ile karşılaşan göçmen öğrencileri, eğitim öğretim sürecine uyumlarının sağlanması gerekmektedir. Adaptasyonun sağlanmadığı sınıflarda birtakım problemler ortaya çıkmaktadır.

Aydın'a (2014) göre sınıf, kolektif bir varoluş alanıdır. Farklı sosyo-ekonomik semtlerden gelen öğrencilerin paylaştığı sınıf ortamı, çok boyutlu ve dinamik bir süreklilik içinde yaşanır. Bu bağlamda, değişik algı ve beklentilerin tanımlanması ve bütünleştirilmesi şeklinde sürdürülen sınıf yaşamı, sosyal yapının küçük bir kesitini oluşturur. Başka bir anlatımla, sınıf içi yaşam, toplumsal çevrenin sosyo-kültürel öğeleri tarafından etkilenen ve bir ölçüde onları etkileyen süreçler toplamıdır.

Öğretmen, bu canlı eğitim ortamını etkileyen fiziksel ve psikolojik dinamiklerin önemini bilmelidir. Çünkü ancak bu şekilde etkili bir eğitim ortamının sağlanması ve sürdürülmesi mümkün olabilir (Aydın, 2014). Yapılandırmacı yaklaşıma göre öğretmen; eğitim öğretim ortamını düzenleyici, öğrencilerine yol gösterici bir rehber konumundadır. Bu konumundan dolayı çok kültürlü sınıflarda da uygun öğrenme ortamını sağlaması bakımından birtakım müdahaleler yapması öğretmenin görevlerinden biri olmaktadır. Özellikle çok kültürlü sınıflarda bulunan öğrencilerin geçmiş yaşantıları, değerleri, alışkanlıkları ve kültürel çeşitlilikleri farklı olduğundan dolayı bu müdahalelere de farklı tepkiler vermeleri olasıdır. Açıkgöz'e (2014) göre farklı özgeçmişlere sahip bireyler farklı yapılar üretmektedir.

Yapılandırmacılığa göre bilgi, duyuyla ya da çeşitli iletişim kanallarıyla edilgin olarak alınan ya da dış dünyada bulunan bir şey değildir. Aksine; bilgi, öğrenen tarafından yapılandırılmaktadır. Bu nedenle yapılar kişiye özgü olmaktadır (Açıkgöz, 2014). Göçmen öğrencilerin bulunduğu çok kültürlü sınıflarda da her öğrenci göç konusunda kendi yapılarını oluşturmaktadır. Çünkü sınıftaki yapılandırma sürecini etkileyen bir boyut da sosyo-kültürel ortamdır. Çok kültürlü sınıflarda öğrenciler göç üzerine bilgilerini bu etkenlere göre oluşturmaktadır. Yapılandırmacılığa göre bilgi, sosyo-kültürel bir bağlamda, öğrenenlerin yaşantıları vasıtasıyla önceden bildikleri çerçevesinde anlamlar çıkarmaları ile yapılandırılmaktadır (Açıkgöz, 2014). Demirel'e (2002) göre ise yapılandırmacılık yaklaşımında öğrenen, öğretme-öğrenme sürecinde etkin bir role sahiptir. Bu nedenle yapılandırmacı sınıf ortamı, bilgilerin aktarıldığı bir yer değil; öğrencinin etkin katılımının sağlandığı, sorgulama ve araştırmaların yapıldığı, problemlerin çözüldüğü bir yer olmaktadır. Sınıf içi

etkinlikler, öğrencilere zengin öğrenme yaşantıları geçirmelerine olanak sağlayacak şekilde düzenlenmektedir.

Etkin bir sınıf ortamı oluşturmanın ilk şartı her şeyden önce hoşgörülü, pozitif bir ortam oluşturmaktır. Göçmen öğrencilerin sınıf ortamını benimsemesi, kendilerini sınıf ortamına ait hissetmeleri önem arz etmektedir. Göçmen öğrencilerin uyumlarının sağlanması kadar yerli öğrencilerin de onları kabulü önemlidir. Evans (2018) bu konuyu “Kültürel farkındalık ve aidiyet duygusu çoğu insan için verilen bir haktır, bu nedenle aileler doğdukları yerleri başka bir yerde var olmak için terk etmek zorunda kaldıklarında, bu yeni ve farklı yeri ev olarak görmeleri her zaman kolay değildir. Bazıları için göç cazip bir kelimedir, cesaret, umut ve gelecek ile eş anlamlı olabilirken diğerleri için umutsuzluk, üzüntü içinde geçen zamanlar ve uzun süredir uzak kalınan yerler için özlem anlamına gelebilir.” şeklinde açıklamaktadır. Bu nedenlerle yerli öğrencilere kültürlerarası duyarlılık kazandırılması hayati bir öneme sahiptir.

Türkiye'nin şu anki şartları göz önünde bulundurulduğunda kültürlerarası duyarlılık kavramının ne kadar önemli hale geldiği daha kolay anlaşılmaktadır. Sadece farklı kültürler hakkında bilgi sahibi olmak, kültürlerarası duyarlılığın ve yeterliliğin oluşmasını sağlamamaktadır. Kültürlerarası duyarlılık ve yeterlilik aynı zamanda birinin bu sürece yönelik gelişmekte olan becerilerini, tutumlarını, farklı kültürlerden insanlarla olan etkileşimini de kapsamaktadır (Yıldırım, Aykaç ve Okçu, 2019). Buna göre çok kültürlü sınıf ortamında kültürel duyarlılık kazandırıldığında öğrencilerin etkin ve doğru iletişim kuracağı, bunun da tüm eğitim öğretim faaliyetlerine yansıtacağı düşünülmektedir.

Çocuk edebiyatı ürünlerinden olan resimli çocuk kitapları sadece okur yazarlık eğitiminde değil, öğrencilere kültürel duyarlılık bağlamında empati becerisi kazandırma konusunda da kullanılmaktadır. Çocuk ve gençlik edebiyatı yazarları, toplumun tüm kurumlarını ve bireylerini ilgilendiren bu durumla ilgili farklı öyküler kaleme almaktadır. Böylece çocuklar ve gençler bu hassas konuyla ilgili bir bakış açısı kazanabilmektedir (Bulut, 2018). Resimli çocuk kitapları öğrencilere farklı geçmişlerden gelen karakterlerle empati kurma fırsatı sağlayabilmektedir (Lysaker ve Sedberry, 2015). Çocuklar görsel imgeler dünyasında sürekli iletişim kurarlar. Bu alanda bilgi, değer, norm ve kültürel kod transferi süreci düzenlenir. Çocuk edebiyatı da bu tür görsel ortamın en önemli örneğidir (Sazonenko, 2019). Resimli çocuk kitapları sayesinde öğrencilere, sınıflarına yeni gelen göçmen arkadaşlarının yaşamış olduğu olayları düşünmelerini sağlayacak yeni deneyimler sunulabilmektedir. Göç ve göçmen arka planlı metinler öğrencilerin çevrelerindeki dünyayı anlamalarını şekillendirmede, empati ve sosyal hayal gücü geliştirmede önemli rol oynamaktadır (Ward ve Warren, 2019). Göçmen çocukların bulunduğu sınıflarda göçmenlikle ilgili resimli kitapların okunması, bu çocukların tanınmış hissetmelerine ve durumlarında yalnız olmadıklarını anlamalarına yardımcı olmaktadır (Berg, Cox ve Miller, 2017). Bu yüzden araştırmamızın yapı taşlarından biri olarak zorunlu göçü ve yolculukları anlatan resimli çocuk kitapları seçilmiştir. Suzuki, Huss, Fiehn ve Spencer'a (2015) göre doğru

kitapları çocukların ellerine doğru zamanda yerleştirmek, çocukların dünya görüşlerini geliştirmede önemli bir etki yapabilmektedir.

Resimli çocuk kitaplarının verimini arttırmak, etkileşimli okuma yöntemi ile mümkün olmaktadır. Çetinkaya, Ateş ve Yıldırım'a (2019) göre çocuklar bu tür etkinliklerde okuma sürecinde genellikle pasif bir dinleyici yerine aktif bir rol oynarlar. Okuyucu - ebeveynler, öğretmen veya herhangi bir yetişkin - çocuğun metinde yer almayan örtük bilgileri elde etmesine yardımcı olmak için sorular sorar veya yorumlar yapar. Çocukların hem resimlere hem de hikâyeye dikkatini çekmek sorulara daha net ve daha anlaşılır cevaplar vermelerini sağlar. Sonuç olarak, fikirleri zenginleşir. Cabell ve ark. (2019) tarafından yapılan araştırmada etkileşimli kitap okuma ile çocukların ifade edici kelime dağarcığı gelişimi arasındaki ilişkinin kitap okuma sırasındaki sınıf organizasyonuna bağlı olduğu ve böylece çocukların daha iyi sınıf organizasyonuna sahip sınıflarda daha fazla gelişme gösterdiği ortaya çıkmıştır. İyi bir sınıf organizasyonunun oluşturulmasıyla resimli çocuk kitapları ile yapılacak etkileşimli okuma uygulamaları öğrencilerin kelime dağarcıklarını geliştirmekte ve yaşamadıkları olaylar üzerine düşündürerek, hissetmedikleri duyguları hissettirerek bunlar üzerine konuşmalar yapmalarını sağlamaktadır. Öğrenciler etkileşimli okuma ile metinlerde ve resimli çocuk kitaplarının resimlerinde anlatılanların içine tam anlamıyla çekilebilmekte ve karakterlerle duygudaşlık geliştirebilmektedirler. Kendilerini karakterlerin yerine koyup olayları yaşamakta ve kendi fikirleri ile olayları yorumlayabilmektedirler. Böylece yaşamadıkları olaylar ve durumlar üzerine fikir sahibi olup bir nevi yeni deneyimler oluşturup düşünebilmektedirler. Bu da kendi hayatlarından farklı olarak başka dünyaların, hayatların, durumların varlığına doğru atılan ilk adımları oluşturmaktadır. Nitekim bu ilk adımlar onları geleceğin dünya vatandaşları olarak empati yapabilen, düşünebilen, sorgulayabilen, hoşgörü sahibi yardımsever bireyler olmalarını sağlayacaktır.

Bu araştırmada göçü anlatan resimli çocuk kitaplarının etkileşimli okuma yöntemi ile okunmasıyla çok kültürlü sınıf ortamlarında bulunan öğrencilerin göçün nedenleri, süreci ve sonuçlarına yönelik tepkilerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Göçlerin Türkiye'deki okul ortamlarına etkileri düşünüldüğünde bu araştırma ile sınıflarda olumlu, duyarlı, kabul edici, hoşgörölü ve empati yapılabilen ortamlar organize etmek için yapılabilecek bir uygulama örneğinin oluşturulması amaçlanmaktadır. Uygun konularda yapılacak kitap seçimi ve uygun okuma yönteminin test edilmesi ile gelecekte yapılacak araştırmalara ışık tutarak yol göstereceği düşünülmektedir. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

- 1.Yapılan etkileşimli okuma etkinliklerine yönelik öğrencilerin görüşleri nelerdir?
2. Öğrencilerin göç vb. durumlara yönelik deneyimleri nelerdir?
3. Etkinlikler sürecinde kullanılan resimli çocuk kitaplarına yönelik öğrencilerin görüşleri nelerdir?

4. Yapılan etkinliklerin ve kullanılan resimli çocuk kitaplarının öğrencilerin empati kurma becerilerine yönelik etkileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, araştırmanın amacı doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması benimsenmiştir. Yıldırım (1999) nitel araştırmayı, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı, alguların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamaktadır. Creswell (2019) durum çalışmasını; sınırlandırılmış bir sistemin (örn. faaliyet, olay, süreç veya kişilerin) geniş kapsamlı veri toplamaya dayalı olarak derinlemesine incelenmesi şeklinde tanımlamaktadır. Yine Yıldırım'a (1999) göre başka bir deyişle nitel araştırma, teori oluşturmayı temel alan bir anlayışla sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde araştırmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşım olmaktadır. Patton'a (2018) göre ise nitel araştırma, özellikle kuram oluşturmada çok etkilidir; kuram, alan çalışması tarafından tümevarımsal olarak elde edilir, yani laboratuvar veya akademiden ziyade araştırmacının gerçek dünyadaki gözlemleri ve mülakatları sonucu ortaya çıkarılmaktadır. Bu nedenle bu araştırmanın amacı doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması uygun görülmüş ve nitel araştırma çerçevesinde uygulamalar detaylı bir şekilde betimlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu seçilirken kolay ulaşılabilir durum örnekleme dikkate alınmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2005) göre bu örnekleme yöntemi, araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmaktadır. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın ve erişilmesi kolay olan durumu seçmektedir. Çalışma araştırmacılarından birinin (birinci yazar) Muğla ili Menteşe ilçesine bağlı bir köy okulunda öğrenim gören üç ve dördüncü sınıf öğrencilerinden oluşan dokuz kişilik bir birleştirilmiş sınıfta yürütülmüştür. Üçüncü sınıfları üç kız, bir erkek olmak üzere toplam dört öğrenci; dördüncü sınıfları ise iki kız, üç erkek olmak üzere beş öğrenci oluşturmuştur. Dördüncü sınıflardan iki kız, bir erkek olmak üzere toplamda üç öğrenci Suriyeli göçmen öğrencilerden oluşmuştur.

Tablo 1 Araştırmanın Çalışma Grubuna Dair Demografik Bilgiler

Sınıf	3. Sınıf		4. Sınıf	
Cinsiyet	Kız	Erkek	Kız	Erkek
Öğrenci	Ö1, Ö3, Ö4	Ö2	Ö7, Ö8	Ö5, Ö6, Ö9
Toplam	4		5	

Yukarıdaki tablo incelendiğinde toplam dört öğrencinin 3. sınıf düzeyinde ve toplam beş öğrencinin de 4. sınıf düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 2 Araştırmada Seçilen Resimli Çocuk Kitaplarına Ait Bilgiler

No	Kitap	Yazar	Yayınevi
1	Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan	Sara Şahinkanat	Yapı Kredi Yayınları
2	Taşın Adımlar Bir Mülteci Ailenin Yolculuğu	Margriet Ruurs	Nesin Yayınevi
3	Kayıktaki Çocuk	Sevde Tuba Okçu, Maya Mizuno, Vonne Hemels	Timaş Çocuk Yayınları
4	Yolculuk	Francesca Sanna	Taze Kitap
5	Hoş Geldiniz	Barroux	Redhouse Kidz Yayınları
6	Mervan'ın Yolculuğu	Patricia de Arias	EDAM Yayın
7	Evinden Uzakta (Mülteci)	Pimm Van Hest	Gergedan Yayınları
8	Benim Adım Mülteci Değil	Kate Milner	Arden Yayınları

Yukarıdaki tabloda uygulama sürecinde kullanılan resimli çocukları yer almaktadır. Ön uygulama aşamasında sürece yönelik öğrencilerin farkındalıklarını artırmak amacı ile bağımsız bir resimli çocuk kitabı kullanılmış (Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan), diğer resimli çocuk kitapları ise göç ve ötekileştirme konularını kapsamıştır.

Resimli Çocuk Kitaplarının Seçilme Kriterleri

Resimli çocuk kitaplarının seçiminde çeşitli ölçütler dikkate alınmıştır. Tomé-Fernández, Senís-Fernández ve Ruiz-Martín (2019) göç gibi büyük toplumsal olayları irdeleyen resimli çocuk kitapları seçilirken hikâyenin karmaşıklığının metinsel anlama seviyesine ve öğrencilerin olgunluğuna uygun olması, hikâyelerin kültürlerarasılık hakkında sorular ve tartışmalar uyandırması ve her zaman saygılı bir dil kullanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bunun yanında kitapların kahramanların yaşadığı durumlar için destekleyici duyguları teşvik etmeden veya stereotipleri pekiştirmeden karakterleri gerçekçi bir şekilde tasvir etmesinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Son olarak ise kitapların ilginç, derin ve çekici olarak görünmesinin ve kitapçılarda veya kütüphanelerde kolayca bulunabilmesinin önemli olduğu açıklamışlardır. Bu bağlamda bu araştırma için seçilen resimli çocuk kitapları hem göçmen öğrenciler hem de yerli öğrenciler için örnek olabilecek göç konusunu işleyen kültürlerarası değerlere sahip materyallerdir. Göçü anlatan ve göçle ilgili yaşantılar, deneyimler, düşünceler oluşturabilecek nitelikte resimli çocuk kitapları seçilmiştir.

Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Odak grup görüşmesinde araştırma grubuna yönlendirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Uzman görüşleri alınarak yarı yapılandırılmış görüşme formu en ideal haline getirilmeye çalışılmıştır. Geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu on açık uçlu sorudan oluşmuştur. Araştırmada kullanılmış olan yarı yapılandırılmış görüşme soruları ekte sunulmuştur.

Araştırma Verilerinin Toplanması

Araştırmanın Etik İçeriği

Araştırma süreci 2019-2020 eğitim-öğretim yılının Güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunda bulunan öğrenciler araştırma ile ilgili bilgilendirilmiş, neler yapılacağı anlatılmış ve araştırmaya katılmaya istekli olup olmadıkları sorulmuştur. Araştırma grubundaki öğrencilerin aileleri araştırma ile ilgili bilgilendirilmiştir ve izinler alınmıştır. Aynı zamanda okul idaresine de araştırma ile ilgili bilgi verilmiştir. Araştırma grubuna, toplanan verilerin raporlaştırılmasında ve bu verilerle ilgili olarak yapılacak bilimsel çalışmada kimlikleri ortaya çıkaracak hiçbir bilginin kullanılmayacağı söylenmiştir. Araştırma sürecine, araştırmacıların kişisel görüşleri doğrudusunda kesinlikle etki edilmemiştir.

Uygulama Süreci

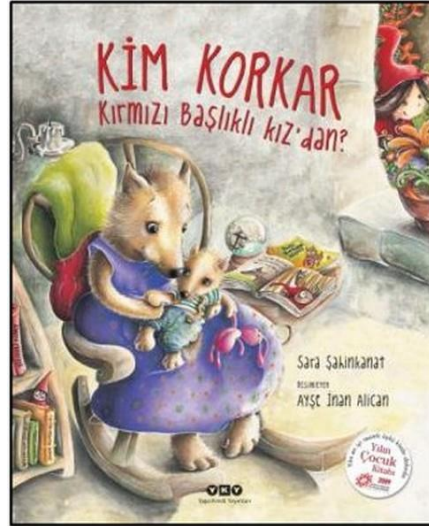
Etkileşimli okuma uygulamalarında öncelikle uygun oturma düzeni oluşturulmuştur. Okuyucu, öğrencilerin kendisini ve kitabı görebilecekleri şekilde konumlanmıştır. Öğrenciler ise uygun etkileşimin sağlanabileceği şekilde okuyucunun etrafına yerleşmiştir. Ortamın uygun şekilde ışıklandırılmasına özen gösterilmiştir. Fiziki ortamın oluşturulmasının ardından öğrenciler yapılacak uygulama hakkında bilgilendirilmişlerdir. Sonrasında okunacak kitap öğrencilere tanıtılmış, kitabın fiziki olarak incelenmesi sağlanmıştır. Kitabın fiziki/yanal anlam özellikleri (kitapta hikâyeyi anlatan kelimeler dışındaki her şey) öğrencilerle birlikte tartışılmıştır. Bunu takip eden süreçte öğrencilerin kitap kapağından hareketle içeriği tahmin etmeleri istenmiştir.

Sonrasında okumaya geçilerek okuma sürecinde de okuyucu, hikâyedeki resimleri ve olayları öğrencilerin kişisel deneyimleri ile ilişkilendirmelerini istemiştir. Zaman zaman okuma durdurularak öğrencilerden hikâyenin devamına yönelik tahminlerde bulunmaları istenmiştir. Okuyucu öğrencilere “Sonrasında ne olmuş olabilir?”, “Buradaki problem neydi?”, “Başka?” gibi sorularla çocukların hikâyeyi anlamalarına ve aktarmalarına yardımcı olmuştur. Okuyucu, öğrencilerin hikâyeye unsurlarına odaklanmasına katkı sağlamıştır. Ayrıca okuyucu bir sohbet havasında, çocukların hikâyeye içeriğini kendi deneyimleriyle ilişkilendirmelerini sağlayarak hikâyeyi yeniden yapılandırmalarına yardımcı olmuştur. Okuma, sayfa sayfa devam ederken her görselde kitap öğrencilere uzatılmış ve resimlerin öğrenciler tarafından incelenmesi ve yorumlanması sağlanmıştır. Öğrenciler kitap ile daima etkileşim hâlinde kalmıştır. Zaman zaman öğrencilerden hikâyenin bir parçası ile ilgili kısa dramatizasyonlar yapmaları istenmiştir. Veziroğlu ve Gönen’e (2012) göre çocuk, özellikle hikâyelerin dramatize edilmesi sırasında sosyal-duygusal, dil ve bilişsel alanda birçok deneyim yaşamakta ve dramatizasyon esnasında yaptığı birçok farklı fiziksel hareketle psikomotor becerilerini de geliştirmektedir. Yine okumalar sırasında öğrencilere yönlendirilen sorularla öğrenci, okuyucu ve metin bağlamında üst düzey etkileşimler gerçekleştirilmiştir. Sosyal yapılandırmacı bakış açısından bu tarz etkileşimlerin öğrencilerin öğrenme sürecine olumlu katkılar sağladığı ifade edilmektedir. Aynı zamanda bu tarz

etkileşimler anlamın farklı şekillerde birlikte yapılandırılmasına olanak sağladığı belirtilmektedir (Anderson, Anderson, Lynch, Shapiro ve Eun Kim, 2012).

Ön uygulama haftası için araştırma amacından bağımsız özgün bir resimli çocuk kitabı seçilmiş ve uygulamaların nasıl gerçekleştirileceği noktasında öğrencilerin araştırma süreci ile ilgili farkındalıkları artırılmıştır. Sonraki haftalarda gerçekleştirilen uygulamalar ise araştırmanın amacına uygun konuda resimli çocuk kitapları ile yapılandırılmıştır. Yedi hafta süren uygulamaların bir ve ikinci haftasında öğrencilere resimli çocuk kitapları ile ilgili anlama soruları yöneltilmemiş sadece etkileşimli okuma çerçevesinde çalışılmıştır. Diğer beş haftada okunan resimli çocuk kitapları ile ilgili anlama soruları hazırlanmış ve öğrencilere yöneltilmiştir. Bu anlama soruları da ilgili haftaların içeriğinde eklenmiştir. Uygulamalar sonunda yapılan odak grup görüşmesinde araştırma verileri toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme soruları öğrencilere yöneltilmiş ve cevapları video ile kayıt altına alınmıştır. Aynı zamanda uygulamalar süresince gözlemlenmiş olan önemli olay kayıtları not alınmış ve bunlar da ilgili haftalarda sunulmuştur.

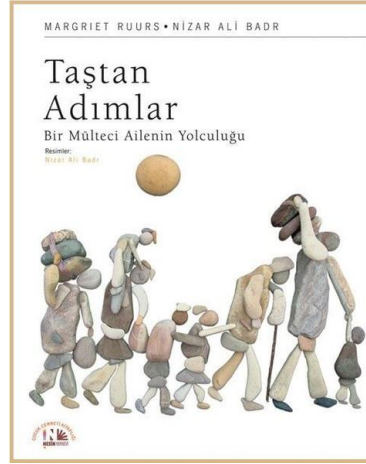
Ön Uygulama

Şekil 1. Kim korkar kırmızı başlıklı kızdan

Araştırma sürecinin ilk haftasında öğrencilere Sara Şahinkanat'ın yazarlığını yaptığı, Ayşe İnan Alican'ın çizimlerini yaptığı “Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan” kitabı okunmuştur. Bu kitap, karakterler ve içerik olarak göç konusuna değinmemiştir ancak uygulama sürecine yönelik bir deneme olması için seçilmiştir. Uygulama ile ilgili eksikliklerin görülmesini ve gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamıştır. Okuma öncesinde kitap öğrencilere tanıtılarak tahminler alınmıştır. Okuma esnasında resimler incelenmiş ve yorumlanarak olay örgüsü hakkında “Sonrasında ne olmuş olabilir?”, “Buradaki problem neydi?”, “Olay hakkında ne düşünüyorsunuz?” gibi sorular yöneltilmiştir.

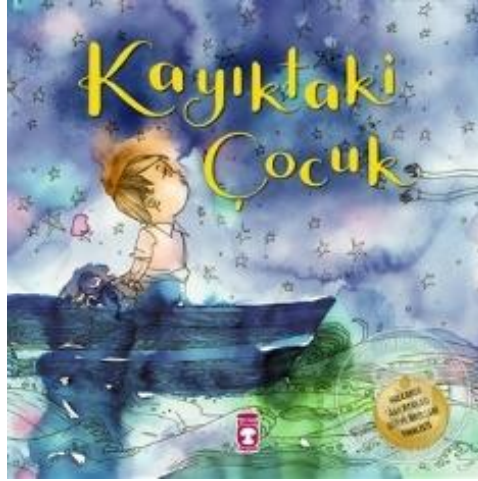
1. Hafta

şekil 2. Taştan adımlar: bir mülteci ailenin yolculuğu

Araştırma sürecinin ilk haftasında öğrencilere Margriet Ruurs'un yazdığı ve Nizar Ali Badr'ın görsellerinin kullanıldığı "Taştan Adımlar: Bir Mülteci Ailenin Yolculuğu" adlı kitap okunmuştur. Okuma öncesinde kitap öğrencilere tanıtılmıştır. Öğrenciler kitabın kapak resmini inceleyerek içerik hakkında tahminlerde bulunmuştur. Okuma esnasında duraklamalar yapılmış, resimler ayrı ayrı incelenip yorumlanmıştır. Hikâyenin gidişatına göre sorular yöneltilerek öğrencilerin konu üzerinde tartışmaları sağlanmıştır.

2. Hafta

şekil 3. Kayıktaki çocuk

Araştırma sürecinin ikinci haftasında öğrencilere Maya Mizuno, Sevede Tuba Okçu ve Vonne Hemels'in yazdığı "Kayıktaki Çocuk" adlı kitap okunmuştur. Okuma öncesinde kitap öğrencilere tanıtılıp incelenmiştir. Kapak resmine göre metinle ilgili tahminler alınmıştır. Okuma esnasında da kısa duraklamalar yapılarak olay örgüsü hakkında tahminler alınarak sorular yöneltilmifitir. Bu uygulama haftasıyla beraber öğrencilerin araştırma sürecine hazır oldukları gözlemlenmiştir. Sonraki etkileşimli okuma uygulamalarında her resimli çocuk kitabına özel olmak üzere anlama soruları öğrencilere yöneltilmifitir.

3. Hafta

Şekil 4. Yolculuk

Araştırma sürecinin üçüncü haftasında öğrencilere Francesca Sanna'nın yazmış olduğu “Yolculuk” adlı kitap okunmuştur. Bu uygulama haftasında resimli çocuk kitabına özel olarak hazırlanmış olan anlama soruları öğrencilere yöneltilmiştir.

“Yolculuk - Francesca Sanna” Anlama Soruları

1-Hikâyenin başında “Çünkü geçen yıl çok acayip şeyler oldu, hayatımız sonsuza kadar değişti.” Cümlesi ile bahsedilen olay nedir?

2-Çocuk, bahsettiği olay için ne hissediyor?

3-Çocuk, babasını neden kaybetti ve sonra neler oldu?

4-Çocuğun annesinin arkadaşı, insanların çoğunun şehri terk ettiğini anlattı. İnsanların şehri terk etmeleri hakkında ne düşünüyorsun?

5-Sen şehri terk edenlerin yerinde olsan ne yapardın?

6-Çocuk ve ailesi yeni gidecekleri yerde neyi önemsemektedirler?

7-Çocuk gidebilecekleri şehirleri annesinden nasıl öğreniyor?

8-Sence çocuk neden yaşadığı yerden gitmek istememektedir?

9-Çocuk ve ailesi sizce neden yola gece çıkmıştır?

10-“Uzaklaştıkça... daha fazlasını arkamızda bırakıyorduk.” cümlesinin anlamı nedir?

11-Çocuk ve ailesi sınıra vardığında karşılaştıkları zorluk nedir?

12-Sınırı geçemeyen aile nereye sığınmış ve ne yapmış?

13-Sen aynı durumda olsan ne yapmayı düşünürdün?

14-Sınıfta benzer olaylar yaşayan arkadaşlarının olduğunu düşünüyor musun?

- 15-Çocuk ve ailesi sınırın diğeri tarafına geçmeyi nasıl başarıyor?
- 16-Sınırı geçtikten sonra yaşadıkları sorun nedir ve onlar bu sorunu nasıl çözmüş?
- 17-Kitaptaki yaşananlara benzer şeyler yaşayabileceğini düşünüyor musun?
- 18-Farklı bir ülkede yeni bir okula başladığını düşün, seni neler zorlayabilirdi?
- 19-Çocuk, kuşları kendisi ile nasıl karşılaştırmıştır?
- 20-Çocuk, nasıl bir yer bulacağını ümit etmektedir?
- 21-Çocuğun yeni bir ülkeye yolculuğunda yaşadığı zorluklar sence neden olmuştur?
- 22-Sen yeni bir ülkeye gitseydin neler daha kolay olsun isterdin?
- 23-Çocuk senin sınıfına gelen bir arkadaşın olsaydı ona hangi konularda yardım edebilirdin?

Kısa Bir Olay Kaydı

Bu haftaki yapılan etkinlik sonrasında öğrenciler öğle arasından sonra okula geri döndüklerinde yaşanan bir olayı şu şekilde aktarabiliriz. Ö2 okula elinde bir poşet ile döner ve “Öğretmenim, arkadaşlarım için bir şeyler getirdim.” der. Daha sonraki açıklamalarında sınıfına Suriye’den gelen arkadaşları için giymediği üç çift ayakkabısını getirdiğini söyler ve ayakkabılarını arkadaşları ile paylaşır. Ayakkabılardan birisini sınıf arkadaşı Ö6’ya verir. Diğer iki çift ayakkabı da yine Suriye’den gelmiş olan ancak alt sınıflarda olan iki öğrencinin olur. Ö2’ye bu kararı nasıl aldığı sorulduğunda “Öğretmenim, bugün okuduğunuz kitaptan etkilendim, öğlen hemen eve gidip bir şeyler yapmak istedim.” şeklinde cevap verir.

4. Hafta

Şekil 5. Hoş geldiniz

Araştırma sürecinin dördüncü haftasında öğrencilere Barroux'un yazmış olduğu "Hoş Geldiniz" adlı kitap okunmuştur. Bu uygulama haftasında da resimli çocuk kitabına özel olarak hazırlanmış olan anlama soruları öğrencilere yöneltilmiştir.

"Hoş Geldiniz – Barroux" Anlama Soruları

1-Hikâyenin başında "Çatırt!" Sesi geldikten sonra neler oldu? Kutup ayısı ve arkadaşları ne yaptılar?

2-Sizce okyanus ne demek?

3-Koca, mavi bir okyanusun içindeki yolculuklarında nasıl vakit geçiriyorlardı?

4-Siz, yeni bir yuva arama yolculuğuna çıkmış olsaydınız yolculukta nasıl vakit geçirirdiniz?

5-Kutup ayısı, arkadaşları ile olan yolculuğunda neden korkmuştur?

6-Sizce fırtına ne demek?

7-Siz kutup ayısı olsaydınız böyle bir yolculukta nelerden korkardınız?

8-Kutup ayısı ve arkadaşları gibi siz de kendinize bir yuva arıyor olsaydınız nasıl bir yer olmasını isterdiniz?

9-Sizce ufuk ne demek?

10-Karayı ilk gördüklerinde orada kimlerle karşılaştılar? Orada neden istenmediler?

11-Siz, yeni bir yuva arıyor olsaydınız ve orada yaşayanlar sizi istemeseydi neler hissederdiniz?

12-Kutup ayısı ve arkadaşları ineklerin yanından ayrılmalarından sonra teknelerinde nasıl bir sorunla karşılaştılar?

13-Siz, yeni bir yuva arama yolculuğuna çıkmış olsaydınız ne gibi sorunlarla karşılaşabilirdiniz?

14-Sonra başka bir kara bulduklarında panda, kutup ayılarını neden istemedi?

15-O sayfadaki resmi incelediğinizde sizce verdiği cevap doğru muydu yanlış mıydı?

16-Bir sonraki buldukları adada zürafalar, kutup ayılarıyla neden ilgilenmedi?

17-Siz zürafaların yerinde olsaydınız ne yapardınız?

18-Kutup ayısı ve arkadaşları umutlarını yitirmek üzereyken sonra ne oldu?

19-Siz kutup ayısı ve arkadaşları gibi yeni bir yuva bulsaydınız orada ilk önce neler yapardınız?

20-Maymunlar, kutup ayılarından ne istediler? Kutup ayıları, maymunlara ne cevap verdiler?

21-Siz kutup ayısı ve arkadaşlarının yerinde olsaydınız ne cevap verirdiniz? Ne yapardınız?

22-Kutup ayısı ve arkadaşları yuvalarını paylaştıklarında yuvaları nasıl bir yer oldu? Siz yuvanızı paylaşmak ister misiniz?

23-Kendinizi hikâyedeki hangi hayvana benzetiyorsunuz? Hikâyedeki hangi hayvan olmak isterdiniz?

24-Buzun kopması, fırtına, yeni bir yuva arayışı gibi olayları günümüzde nelere benzetiyorsunuz?

25-Kutup ayısı ve arkadaşlarının serüvenini özetler misiniz?

Kısa Bir Olay Kaydı

Bu hafta okulda yapılan gözlemlerde görülen bir durumu şu şekilde aktarabiliriz. Birkaç hafta öncesine kadar öğrencilerin bahçede birlikte oyunlar oynadığını göremiyorduk. Ancak bu hafta itibariyle oynanan oyunlarda ve çeşitli spor faaliyetlerinde birlikteliklerin ortaya çıkmaya başladığı, yaşanan ufak çatışmaların azaldığı, küçük çatışmalar yaşansa dahi bunların oynanan oyunların içeriğiyle alakalı olup oldukça kısa sürdüğü, çatışmaların daha çabuk ve olumlu şekilde çözümlendiğı gözlemlenmiştir.

5. Hafta

Şekil 6. Mervan'ın yolculuğu

Araştırma sürecinin beşinci haftasında öğrencilere Patricia de Arias'ın yazmış olduğu “Mervan'ın Yolculuğu” adlı kitap okunmuştur. Bu uygulama haftasında da resimli çocuk kitabına özel olarak hazırlanmış olan anlama soruları öğrencilere yöneltilmiştir.

“Mervan'ın Yolculuğu – Patricia de Arias” Anlama Soruları

1-Mervan, bıraktığı her izi neye benzetiyor?

2-Sizce, nereye gittiğini bilmeden yürümek nasıl bir şeydir?

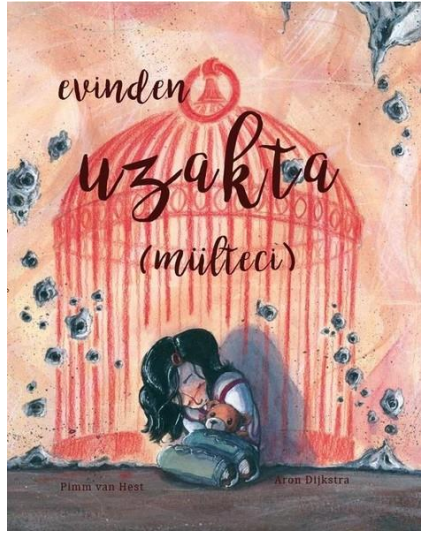
3-Siz, varacağımız yerin belli olmadığı bir yolculuğa çıkmak ister miydiniz?

4-Böyle bir yolculukta nereye gitmek isterdiniz?

5-Mervan'ın yolculuk çantasında neler var?

- 6-Siz, bir yolculuğa çıksaydınız yanınıza neler alırdınız?
- 7-Siz, bir yolculuğa çıktığınızda yaşadığınız yer ile ilgili neler hatırlardınız?
- 8-“Ve bir gün onlar geldiler.” cümlesinde bahsedilen “onlar” sizce kimlerdir?
- 9-Sizi böyle bir yolculukta zorlayacak şeyler neler olurdu?
- 10-Size ait olmayan bir ülkeye gitseydiniz sizce, nasıl zorluklarla karşılaşabilirdiniz?
- 11- Sizce, dilini bilmediğiniz bir ülkeye gitmiş olsaydınız, neler zor olurdu?
- 12-Mervan bir gün ülkesine geri döndüğünde neler yapmak istemektedir?
- 13- Evini yeniden inşa ederken Mervan’ın dikkat edeceği şeyler nelerdir?
- 14-Mervan’ın duası nedir?
- 15-Siz, Mervan gibi bir yolculuğa çıkıp dönseydiniz yolculuktan sonra nasıl dua ederdiniz?

6. Hafta

Şekil 7. Evinden uzakta (Mülteci)

Araştırma sürecinin altıncı haftasında öğrencilere Pimm Van Hest’in yazmış olduğu “Evinden Uzakta (Mülteci)” adlı kitap okunmuştur. Bu uygulama haftasında da resimli çocuk kitabına özel olarak hazırlanmış olan anlama soruları öğrencilere yöneltilmiştir.

“Evinden Uzakta (Mülteci) – Pimm Van Hest” Anlama Soruları

- 1-Ülkenizde bir savaş çıktığını düşünün, ne hissederdiniz?
- 2-Kitaptaki resimlerde gördüğünüz siyah kargalar size ne hissettiriyor?
- 3-Savaşta eviniz ve okulunuz yıkılsaydı ne yapardınız?
- 4-Sınıf arkadaşlarınızı bir daha göremeyecek olsanız nasıl hissederdiniz?
- 5-Sizce, savaş zamanında hayatta neler zor olabilir?

6-Siz, uzun bir yolculuğa çıkmak zorunda kalsanız yanınıza hangi oyuncuğınızı alırdınız?

7-Böyle bir yolculukta oyuncuğınız size ne hissettirirdi?

8-Kitaptaki resimlerde gördüğünüz beyaz güvercinler size ne hissettiriyor?

9-Farklı bir ülkeye gittiğinizde neler farklı olabilir?

10-Dilini bilmediğiniz bir ülkede nasıl yardım isterdiniz?

11-Farklı bir ülkeden gelen bir arkadaşınız olsaydı ona hangi konularda yardım edebilirdiniz?

12-Farklı bir ülkeye gitmenin zorlukları nasıl aşılabılır?

13-Farklı bir ülkeye gittiğinizde korkularınızı nasıl aşmaya çalışırdınız?

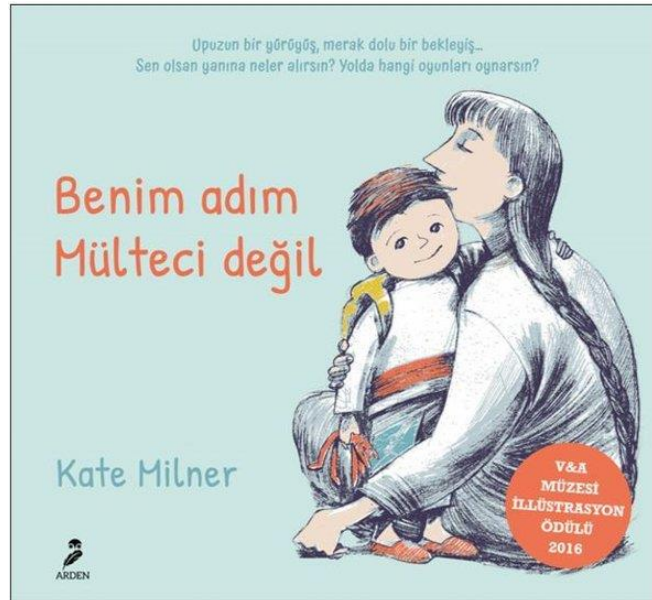
14-Başka ülkelerden gelen arkadaşlarınız varsa onlara nasıl yardım ediyorsunuz?

15-“Bir daha asla! Evinden uzakta olmayacaksın...” sizce ne demek?

Kısa Bir Olay Kaydı

Bu haftaki yapılan etkinlik öncesinde yaşanan bir olayı şu şekilde aktarabiliriz. Ö5, Ö6’yı gördüğünde ona seslenerek “Çok özledim seni, neredesin, sarılayım.” der. Sonrasında da arkadaşına sarılır ve “Öğretmenim, birkaç gündür yoktu, hastaydı, özlemişim.” der.

7. Hafta

Şekil 8. Benim adım mülteci değil

Araştırma sürecinin yedinci haftasında öğrencilere Kate Milner’ın yazmış olduğu “Benim Adım Mülteci Değil” adlı kitap okunmuştur. Bu uygulama haftasında da resimli çocuk kitabına özel olarak hazırlanmış olan anlama soruları öğrencilere yöneltilmiştir.

“Benim Adım Mülteci Değil – Kate Milner” Anlama Soruları

1-Yaşadığınız şehir sizin için güvenli olmasaydı ne hissederdiniz?

- 2-Yaşadığınız yerden ayrılmak zorunda olsaydınız yanınıza neler alırdınız?
- 3-Yaşadığınız yerden ayrılmak zorunda olmak neler hissettiriyor olabilir?
- 4-Yaşadığınız yerde neler yapmaktan hoşlanıyorsunuz?
- 5-Yaşadığınız yerde hoşlandığınız şeyleri yapamasaydınız ne hissederdiniz?
- 6-Yolculuğunuz sırasında hangi oyunları oynamak isterdiniz?
- 7-Yolculuğunuz sırasında yanınızda kimlerin olmasını isterdiniz?
- 8-Yolculuğunuzu hangi taşıma araçları ile yapmak isterdiniz?
- 9-Böyle bir yolculukta nelerin zor olabileceğini düşünüyörsünüz?
- 10-Hiç anlamadığınız bir dille karşılaşsanız ne yaparsınız?
- 11-Daha önce tatmadığınız yemekleri yemek nasıl olabilir?
- 12-Gittiğiniz yer kendi eviniz gibi olabilir mi?
- 13-Sınıfınıza uzaklardan gelen arkadaşlarınıza hangi konularda yardımcı olabilirsiniz?
- 14-Uzaklardan gelen arkadaşlarınızın kendilerini evlerinde hissetmeleri için neler yapılabilir?
- 15-Mülteci demek yerine hangi kelimeleri kullanabiliriz?

Kısa Bir Olay Kaydı

Bu uygulama haftası ile Suriye’den gelen öğrencilerin kendilerini tamamen açmaya başladığı, sınıf içinde nereden geldiklerini ve neler yaşadıklarını daha açık şekilde ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Sadece kendilerinin değil akrabalarının ve yakınlarının yaşadığı olumsuz olayları kısaca ifade edebildiler.

Odak Grup Görüşmesi Süreci

Araştırma verileri, odak grup görüşmesi yapılarak toplanmıştır. Öğrencilerle yapılan görüşme video ile kayıt altına alınmıştır. Bunun yanında uygulama sürecinde yapılan video kayıtları ise görüşme verilerini destekleyecek şekilde kullanılmıştır. Toplanan veriler objektif ve tarafsız şekilde raporlaştırılmıştır. Yıldırım ve Şimşek’e (2005) göre öncelikle odak grup görüşmelerinde sorulara verilen yanıtlar, gruptaki bireylerin birbirleriyle etkileşimleri sonucu oluşur. Gruptan bir bireyin sorulan soruya verdiği bir yanıtın diğer bireyler tarafından duyulması, onlara, kendi düşüncelerini verilen bu yanıt çerçevesinde oluşturma fırsatını verecektir. Yani grup dinamikleri sorulara verilen yanıtların kapsamını ve derinliğini etkileyen önemli bir etken olacaktır. Odak grup görüşmelerinin bu özelliği, aynı zamanda bu tür görüşmelerin zengin bir veri seti oluşturmaya yardımcı olması açısından da önemlidir. Bireysel görüşmelerde akla gelmeyecek bazı konular, grup görüşmelerinde diğer bireylerin açıklamaları çerçevesinde akla gelebilir ve ek yorumda bulunmak mümkün olabilir. Işık ve

Semerci'ye (2019) göre odak grup görüşmeleri araştırmacının süreç içerisindeki sosyal etkileşimleri görmesini sağlamaktadır. Odak gruplardaki etkileşimler diğerlerinin nasıl düşündüğü ve konuştuğu ile ilgili net bir fikir ortaya koymaktadır ve daha fazla bilgi edinilmesi bakımından oldukça önemlidir. Bu şekilde araştırma grubu kendi düşünce, fikir ve görüşlerini yine kendi ifadeleri ile daha rahat, samimi bir şekilde dile getirebilmektedir. Araştırma grubunun etkileşimleri çalışılan konu hakkında daha sağlam veriler ortaya koyabilmektedir.

Araştırmanın Veri Analizi

Araştırma sürecinde odak grup görüşmesiyle toplanan veriler nitel veri analizi yöntemlerinden betimsel analiz kullanılarak çözümlenmiştir. İlk olarak görüşme kayıtları, metin dosyası şeklinde dijital ortama aktarılmıştır. Sonrasında öğrencilerin sorular doğrultusunda ifade etmiş oldukları görüşler kodlanmış ve tekrarlanma sıklıkları doğrultusunda ilgili soru başlığı altında tablolaştırılarak sunulmuştur.

Araştırmanın Güvenilirliği

Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla araştırma mümkün olduğunca uzun süreli gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Araştırma ortamına uzun süreli katılımı sürekli etkileşim içerisinde kalınmıştır. Odak grup görüşmesinde öğrencilerin verdiği cevaplar kodlanmış ve araştırmacılar arasında gözden geçirilmiştir. Uzman görüşleri alınarak kodlamalar sürekli olarak değerlendirilmiştir. Kodlar en ideal formlarına getirilmeye çalışılmıştır. Bu stratejilerin yanı sıra kodların tekrarlanma sıklıkları tablolarda sayısal değerlerle belirtilerek nicel verilerle desteklenmiştir.

BULGULAR

Araştırma sürecinde toplanan veriler aşağıdaki tablolarda sunulmaktadır.

Tablo 3 Öğrencilerin “Sınıfınızda Gerçekleştirilen Kitap Okuma Etkinliklerinde Neler Yaptınız?” Sorusuna Verdiği Cevaplar

Kodlar	<i>f</i>	Kişiler
Kitabın fiziksel özelliklerinin incelenmesi	9	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9
Kitabın okunup dinlenmesi	3	Ö1, Ö4, Ö5
Kitapla ilgili konuşmalar yapılması	3	Ö4, Ö8, Ö9

Tablo 3 incelendiğinde öğrenciler sınıfta gerçekleştirilen kitap okuma etkinliklerinde en çok, kitabın fiziksel olarak incelenmesi çalışmasının yapıldığını belirttikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra öğrenciler kitabın okunup dinlendiğini ve kitapla ilgili konuşmaların yapıldığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin ifade etmiş oldukları görüşlerden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Sessizlik oldu, kitap okundu. Kitabı inceledik. Resimlerine baktık.” (Ö1)

“Kitapların basılma yerlerini inceledik. Yazarlarına baktık.” (Ö2)

“Kitabı dinledik. Kitapta ilginç şeyler vardı. Kitapların önlerine ve arkalarına baktık. Kitapların sayfalarına baktık.” (Ö5)

“Kitabın yazılarına baktık, harflerine baktık. Resimler vardı. Kitap okundu.” (Ö6)

“İnceledik. Kitaplarda savaş vardı. Konuştuk.” (Ö8)

“Teker teker açıp sayfalarına baktık, konuştuk.” (Ö9)

Tablo 4 Öğrencilerin “Daha Önce Bu Tarz Etkinlikler Yapıp Yapmadığınız Konusunda Neler Söyleyebilirsiniz?” Sorusuna Verdiği Cevaplar

Kodlar	<i>f</i>	Kişiler
Daha önce benzer bir okuma etkinliği yapılmadı	9	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin tamamı daha önce benzer okuma etkinlikleri yapılmadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin ifade etmiş oldukları görüşlerden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Yapmadık.” (Ö1), (Ö2)

“Yapmadık. Hayır.” (Ö4), (Ö5)

“Hayır.” (Ö3), (Ö6), (Ö7), (Ö9)

“Yapmadık. Yok.” (Ö8)

Tablo 5 Öğrencilerin “Sınıfınızda Okunulan Resimli Çocuk Kitapları Nelerden Bahsediyordu?” Sorusuna Verdiği Cevaplar

Kodlar	<i>f</i>	Kişiler
Yolculuk – göç – kaçış	6	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö9
Savaş	4	Ö1, Ö2, Ö5, Ö9
Farklı kültürler	2	Ö4, Ö8
Aileden, çevreden ayrı kalma	1	Ö1

Tablo 5 incelendiğinde öğrenciler sınıfta okunulan kitaplarda en çok, yolculuk – göç – kaçış konularından bahsedildiğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra dört öğrenci savaş konularından, iki öğrenci farklı kültürlerden, bir öğrenci ise aileden, çevreden ayrı kalmadan bahsedildiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin ifade etmiş oldukları görüşlerden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Savaşlardan bahsediyordu. Aileden ayrılmaktan bahsediyordu. Güzel bir ülke bulmak için hep yürüyorlardı. Savaşlar vardı. Yolculuklar vardı.” (Ö1)

“Savaştan kaçıyorlardı. Göç ediyorlardı. Nerede savaş çıkıyorsa oradan kaçıyorlardı.” (Ö2)

“Çadırlar vardı. Hiç durmadan yürüyorlardı.” (Ö3)

“Farklı yemekler vardı.” (Ö4)

“Savaş çıkmıştı. İnsanlar başka ülkelere kaçıyorlardı. Bi kitapta da ayılar vardı, yer arıyorlardı, zürafalar onları dinlemedi gittiler başka bir yer buldular bomboş, sonra oraya da maymunlar geldi.” (Ö5)

“Arabalar gidiyorlardı.” (Ö6)

“İnsanlar el ele tutuşmuş gidiyorlardı. Farklı yerlere.” Aynı zamanda arkadaşı Ö5’in konuşmalarının ardından şunları ifade etmiştir: “O kitapta panda vardı, o kalmalarına izin vermedi, çok büyük yerde yaşarken izin vermedi, ondan sonra onlar da boş bir yere gittiler. Sonra maymunlar oraya geldiler, onlar da onlara yer verdiler.” (Ö8)

“Savaşlardan bahsediyordu. Kötü oluyordu. Bazı kişiler gemilere, küçük kayıklara biniyordu.” (Ö9)

Tablo 6 Öğrencilerin “Sınıfınızda Okunulan Kitaplarda Bahsedilen Durumlarla Çevrenizde Karşılaşp Karşılaşmadığınız Konusunda Neler Söyleyebilirsiniz?” Sorusuna Verdiği Cevaplar

Kodlar	f	Kişiler
Kitaplarda bahsedilen durumlarla karşılaşıldı	4	Ö1, Ö2, Ö4, Ö5
Kitaplarda bahsedilen durumlar yaşanıldı	1	Ö8

Tablo 6 incelendiğinde öğrenciler kitaplarda bahsedilen durumlarla çevrenizde karşılaşıp karşılaşmadıkları konusunda en çok, karşılaşıldı cevabını verdiği görülmektedir. Bunun yanı sıra bir öğrenci bahsedilen durumlara benzer bir durumu kendisi ve ailesinin yaşadığını söylemiştir. Öğrencilerin ifade etmiş oldukları görüşlerden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Karşılaşıyor, evet var.” (Ö1)

“Karşılaşıyoruz, evet. Öğretmenim mesela sınıfımızın içinde var.” (Ö2)

“Evet, başka yerden geldik. Ben savaşı hiç görmedim. Biz de Suriye’deydik. Ben üç yaşındaydım.” (Ö8)

Tablo 7 Öğrencilerin “Okunulan Kitapların Gerçek Hayatla Bağlantıları Hakkında Neler Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdiği Cevaplar

Kodlar	f	Kişiler
Yaşanabilir olaylar	9	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9
Savaşı anlatıyorlar	2	Ö1, Ö5
Göçü anlatıyorlar	2	Ö1, Ö4
Yıkılmış yerler bulunuyordu	1	Ö4
Üzücü, yorucu olaylar vardı	1	Ö5
Farklı dillerle karşılaşılmaktaydı	1	Ö5
Farklı kültürlerle karşılaşılmaktaydı	1	Ö5
Barınma sorunu vardı	1	Ö8

Tablo 7 incelendiğinde öğrenciler okunulan kitapların gerçek hayatla bağlantıları ile ilgili olarak yaşanabilir, karşılaşılabılır durumlar olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra iki öğrenci savaşlardan bahsedildiğini, iki öğrenci göçten bahsedildiğini ve birer öğrenci de yıkılmış yerlerin olduğunu, üzücü,

yorucu olayların yaşandığını, farklı diller ve farklı kültürlerle karşılaştığını belirtmektedirler. Öğrencilerin ifade etmiş oldukları görüşlerden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Evet, savaş mesela. Yani savaş var Suriye’de. Göç etmek zorunda kalabilirler. Evet yaşanabilir.” (Ö1)

“Yaşanabilir şeyler.” (Ö2)

“Okuduğumuz kitaplarda yıkık tuğlalar vardı. Arabalar vardı. Evet” (Ö4)

“Yorucu, üzücü. Savaş çıkmıştı kitaplarda. Gittikleri yerlerde konuşma dili ile zorluklar yaşayabilirler. Başka yemekler vardı. Evet.” (Ö5)

“Kalacak yer bulmak. Evet.” (Ö8)

Tablo 8 Öğrencilerin “Kitap Okuma Etkinlikleri Sonrasında Göçlerden Etkilenen İnsanların Yaşadıkları Zorluklar Hakkında Neler Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdiği Cevaplar

Kodlar	<i>f</i>	Kişiler
Dil	3	Ö1, Ö5, Ö9
Barınma	3	Ö1, Ö4, Ö8
Farklı kültür	2	Ö2, Ö5
Üzüntü	2	Ö2, Ö5
Savaş	2	Ö5, Ö8
Yolculuk, göç	2	Ö5, Ö8
Aileden ayrı kalma	1	Ö1
Arkadaşlardan ayrı kalma	1	Ö3

Tablo 8 incelendiğinde öğrenciler kitap okuma etkinlikleri sonrasında göçlerden etkilenen insanların yaşadıkları zorluklar hakkında en çok, dil ve barınma sorununu belirtmektedirler. Bunun yanı sıra iki öğrenci farklı kültür, iki öğrenci üzüntü, iki öğrenci savaş, iki öğrenci yolculuk, göç ve birer öğrenci de aileden ayrı kalma ve arkadaşlardan ayrı kalmayı ifade etmişlerdir. Öğrencilerin ifade etmiş oldukları görüşlerden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Konuşma dili. Kamp kurmuşlardı. Ev bulamamaları. Ailesinden ayrı kalmaları.” (Ö1)

“Bilmediği yerler vardı, yemekler. Üzüntü.” (Ö2)

“Arkadaşlarından ayrı kalmaları.” (Ö3)

“Bir yerlerde yatıyorlardı. Ayrılıyorlardı anne ve çocuklar.” (Ö4)

“Yorucu, üzücü. Savaş çıkmıştı kitaplarda. İnsanlar arabayla kaçtılar. Yeni bir ülke buldular. Yeni dille karşılaştılar. Farklı yemekler, yerler.” (Ö5)

“Savaştan kaçtılar. Yer bulacaklar. Savaşlar. İnsanlar gittikleri yerleri bilmiyorlar.” (Ö8)

“Bilmedikleri diller ile karşılaştılar.” (Ö9)

Tablo 9 Öğrencilerin “Göçlerden Etkilenen İnsanlara Hangi Konularda Yardımcı Olabilirsiniz?” Sorusuna Verdiği Cevaplar

Kodlar	f	Kişiler
Giyecek yardımı	6	Ö1, Ö2, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9
Ders yardımı	5	Ö1, Ö2, Ö4, Ö8, Ö9
Barınma yardımı	4	Ö1, Ö2, Ö7, Ö9
Okul araç – gereci yardımı	3	Ö2, Ö7, Ö8
Yeni dilin öğrenilmesi	2	Ö1, Ö2
İş ihtiyacı yardımı	1	Ö2
Arkadaşlık	1	Ö3

Tablo 9 incelendiğinde öğrenciler göçlerden etkilenen insanlara yardım etme konusunda en çok, giyecek yardımı yapılabileceğini belirtmektedirler. Bunun yanı sıra beş öğrenci ders yardımı, dört öğrenci barınma yardımı, üç öğrenci okul araç – gereci yardımı, iki öğrenci yeni dilin öğrenilmesi ve birer öğrenci de iş ihtiyacı yardımı ve arkadaşlık yapılabileceğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin ifade etmiş oldukları görüşlerden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Kıyafet yardımı. Derslerde de yardımcı olabiliriz. Evimize almakta, giysi vermekte. Dili öğrenmelerine yardım edebiliriz.” (Ö1)

“Öğretmenim bir tane ev tutarım. Giderim içini her tarafını boyarım. Her şey alırım. Elektrikliğini, suyunu hepsini öderim. Onlar orada yaşar. Onlara da iş buluruz. Kıyafet veririz.” (Ö2)

“Yardım ederiz.” (Ö3)

“Derslerde. Yemek vermekte.” (Ö4)

“Elbise verebiliriz, yemek verebiliriz, ayakkabı verebiliriz.” (Ö5)

“Yemek. Manto, elbise, çanta.” (Ö6)

“Öğretmenim ev. Yemek. Kalem, silgi, defter.” (Ö7)

“Okula alırız, kitap alırız. Elbise veririz. Kalem, silgi, çanta veririz. Ev buluruz.” (Ö8)

“Giyecek verebiliriz. Evime alabilirim. Okula yazdırabiliriz.” (Ö9)

Tablo 10 Öğrencilerin “Kitap Okuma Etkinliklerinin Birbirinizi Kabul Etme Konusundaki Etkilerine Yönelik Neler Söyleyebilirsiniz?” Sorusuna Verdiği Cevaplar

Kodlar	f	Kişiler
Olumlu sınıf ortamı	1	Ö1
Dil öğrenimi	1	Ö2
Sınıf mevcudunun artması	1	Ö2
Derslerde yardım	1	Ö5
Arkadaşlık	1	Ö8

Tablo 10 incelendiğinde, öğrenciler kitap okuma etkinliklerinin birbirlerini kabul etme konusundaki etkilerine yönelik olumlu sınıf ortamı, dil öğrenimi, sınıf mevcudunun artması, derslerde yardım ve arkadaşlık konusunda faydaları olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin ifade etmiş oldukları görüşlerden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“İlk zamanlarda sınıf ortamı kötüydü. Evet.” (Ö1)

“İyi ki geldiler daha çok kişi olduk sınıfta. Belki de kalabalık olmasaydı bu okulu kapatabilirlerdi. Evet.” (Ö2)

“Evet, arkadaş olduk.” (Ö8)

Tablo 11 Öğrencilerin “Sınıfınızda Okunulan Resimli Çocuk Kitapları Sizlere Farklı Yaşantılar ve Deneyimler Konusunda Neler Sundu?” Sorusuna Verdiği Cevaplar

Kodlar	f	Kişiler
Farklı hayatları anlatma	9	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9
Üzüntü duyma	2	Ö1, Ö2
Savaş durumlarını aktarma	2	Ö5, Ö8
Yardım etme isteği	1	Ö2
Göç durumlarını aktarma	1	Ö5

Tablo 11 incelendiğinde, öğrenciler okunulan resimli çocuk kitaplarının farklı yaşantılar ve deneyimler sunmasına yönelik farklı hayatları anlatma konusunda hemfikir görüş belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra iki öğrenci üzüldüklerini, iki öğrenci kitapların savaş durumlarını aktardığını ve birer öğrenci de yardım etme isteği duyduğunu ve kitapların göç durumlarını aktardığını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin ifade etmiş oldukları görüşlerden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Öğretmenim üzüldüm. Öğretmenim hatta elimde olsa şimdi gidebilsem yardım etmeye sevinirim.” (Ö2)

“Savaş vardı. Çocuklar başka ülkelere gitti.” (Ö5)

“Evet, savaş vardı. Evet.” (Ö8)

Tablo 12 Öğrencilerin “Resimli Çocuk Kitapları İle Kitap Okuma Etkinliklerinin Sınıfınızı Daha Hoşgörülü ve Huzurlu Bir Ortama Dönüştürmesi Konusunda Neler Söyleyebilirsiniz?” Sorusuna Verdiği Cevaplar

Kodlar	f	Kişiler
Sınıfta daha hoşgörülü ve huzurlu bir ortam olmaya başladı, etkinliklerin faydası oldu	9	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9

Tablo 12 incelendiğinde öğrenciler sınıfta daha hoşgörülü ve huzurlu bir ortam olmaya başladı, etkinliklerin faydası oldu şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin ifade etmiş oldukları görüşlerden alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

“Evet. Faydası oldu. Başladı.” (Ö2)

“Getirdi, evet. Evet.” (Ö5)

“Evet getirdi, evet.” (Ö8)

TARTIŞMA

Bu araştırma ile sınıflarda olumlu, kabul edici, hoşgörülü ve empati yapılabilen ortamlar oluşturmak için yapılabilecek bir uygulama örneğinin oluşturulması amaçlanmıştır. Bu amaç

doğrultusunda dokuz öğrencinin katılımıyla hafta hafta göç ve göçmenlikle ilgili resimli çocuk kitapları etkileşimli okuma yöntemi ile okunmuş ve tartışılmıştır. Araştırma sürecinin son haftasında odak grup görüşmesi ile alınan yarı yapılandırılmış görüşme soruları cevapları betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Analizler sonucunda bulunan sonuçlar ilgili literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Bu araştırmanın ortaya koyduğu önemli sonuçlardan biri resimli çocuk kitaplarının etkileşimli okuma yöntemi ile okunması ve tartışılmasının sınıf ortamı için olumlu etkiler oluşturduğudur. Berg, Cox ve Miller'a (2017) göre sınıftaki göçmen çocuklar sadece hikâyelerinin anlatıldığı gibi bir tanıma ve destek duygusu hissetmekle kalmayacak, aynı zamanda sınıftaki diğer çocuklar göçmenlerin durumunu anlayacak ve yeni sınıf arkadaşları için empati duygusu kazanacaklardır. Bu karşılıklı anlayışa gelmek, şefkatli ve merhametli bir öğrenci topluluğu oluşturmaya yardımcı olacaktır. Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmesinde, sorulan görüşme sorularına verilen cevaplarda bu etkiler görülmektedir. Görüşme sorularına alınan cevaplar doğrultusunda resimli çocuk kitaplarının empati öğretiminde öğretmene destek olduğu görülmüştür. Nath ve Grote-Garcia (2017) da bu konuda öğrencilerin bu tür kitaplarla empati kurmaya, başkalarına saygı göstermeye başlayabileceği ve yaşamadıkları deneyimler hakkında bilgi edinebileceğini belirtmiştir. Çalışma grubunun verdiği cevaplar incelendiğinde öğrencilerin empati becerilerinin geliştiği görülmektedir. Buradan hareketle resimli çocuk kitaplarının empati öğretiminde uygun kaynaklar olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Bir diğer araştırma sorumuzdan ve cevaplara yönelik bulgulardan hareketle resimli çocuk kitaplarının kültürel farklılıklar konusunda düşünmeyi sağladığı sonucuna ulaşılmaktadır. Brinson (2012) ayna kitapları, kitabı okuyan çocuğun kültürünü yansıtan ve genişleten, böylece o çocuğun kültürünü güçlendiren kitaplar olarak pencere kitapları ise aksine yeni deneyimlere bir pencere sağlayarak çocuğa diğer kültürleri öğrenme fırsatı sunan kitaplar olarak tanımlamaktadır. Araştırma süreci boyunca sürdürülen etkileşimli okuma etkinliklerinde öğrenciler katılımlı olarak söz hakkı almış, tartışmalar yapmış, görüşlerini dile getirmişlerdir. Kültürel farklılıklara saygı duymaya başlayarak bununla beraber sınıf ortamındaki farklılıkları kabul etmeye de başlamışlardır. Bu da sınıf ortamına olumlu katkılar sağlamıştır. Suzuki ve arkadaşlarına (2015) göre kültüre duyarlı öğretim tüm öğrenme stillerini barındırmakta ve sınıf içindeki iletişimi güçlendirmektedir. Martens ve arkadaşlarına (2015) göre ise küresel edebiyat, çok kültürlü edebiyat gibi, öğrencileri kendilerinden farklı insanlara saygı duymaya ve kabul etmeye, baskıcı ve önyargılı tutumları kırmaya teşvik etmektedir. Bu araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlardan birisi de resimli çocuk kitaplarının daha kabul edici ve hoşgörülü sınıflar oluşturmada etkili materyaller olduğunu görülmesidir. Konuya uygun resimli çocuk kitapları seçmek göçmenlik ve benzeri zorlu konuların sınıfta konuşulmasını, tartışılmasını ve üzerinde düşünülmesini sağlamıştır.

Bu araştırmanın ortaya koymuş olduğu sonuçlar çerçevesinde sınıf ortamlarında resimli çocuk kitaplarının kullanımının gerekli olduğu görülmüştür. Bu kaliteli materyallerin kullanımında verimi arttıracak olan önemli etkenlerden biri ise etkileşimli okuma yöntemi olmuştur. Sınıflarda etkileşimli

okuma yönteminin daha sık kullanılması gerekmektedir. Bu yöntem öğrencilerin okuma ve yazmaya yönelik becerilerini de geliştirmektedir. Çetinkaya, Ateş ve Yıldırım'a (2019) göre de etkileşimli kitap okuma etkinlikleri ve sınıflarda öğretmenler tarafından yapılan sesli okumalar, öğrencilerin okuma ve yazma bileşenlerini anlamalarına yardımcı olmaktadır. Etkileşimli okuma yönteminin en önemli unsurlarından biri olan okuyucuya - öğretmen, rehber, ebeveyn - büyük görevler düşmektedir. Etkileşimli okuma etkinlikleri sürecini doğru yürütebilecek, gerektiğinde öğrencilerini doğru tartışmalar için yönlendirebilecek yetkinliğe sahip olmak gerekmektedir. Okuyucu, dinleyicilere demokratik bir ortam sunmalıdır. Ancak bu şekilde resimli çocuk kitaplarının ve etkileşimli okuma yönteminin üstün verimi ortaya çıkabilecektir. Böylelikle resimli çocuk kitapları ve etkileşimli okuma uygulamaları öğrencileri sınıfa çekecek, olumlu bir ortam oluşturabilecektir.

SONUÇ

Araştırma sürecini belli açılardan değerlendirmek, araştırma sonuçlarının anlaşılabilirliğine daha çok katkıda bulunacaktır. Bu araştırmanın en önemli noktası resimli çocuk kitaplarının etkileşimli okuma yöntemi ile öğrencilere aktarılmasıdır. Bu aktarımın içeriğinde ise göçlerin nedenleri, süreçleri ve sonuçları bulunmaktadır. Bu içerikleri barındıran resimli çocuk kitaplarının okunması ve kitaplara yönelik anlama sorularının yöneltilmesi çalışması, hafta hafta gerçekleştirilmiştir. Sürecin sonunda ise odak grup görüşmesi yöntemi ile veriler toplanmıştır.

Türkiye'deki okul ortamları, özellikle de günümüz şartlarında değerlendirildiğinde bu araştırma sürecinde yapılan etkinliklerin uygulanmasının gerekli olduğu görülmektedir. Bu tarz çalışmalar, göçmen öğrencilerin sınıf ortamlarına entegrasyonunu ve yerli öğrencilerin de onları kabulünü kolaylaştıracaktır. Bu araştırma genişletilerek ve daha fazla geliştirilerek uygulandığında araştırmacılara daha nitelikli ve doğru sonuçlar verecektir. Bu sebeple mevcut araştırmanın, yapılacak benzer araştırmalara bu anlamda katkılar sunacağı düşünülmektedir. Araştırmacılar, sınıflarda resimli çocuk kitapları ve etkileşimli okuma yönteminin kullanılmasının çok kültürlü sınıf ortamlarına etkilerini, öğrencilerin birbirlerini kabulünü ve empati becerisinin gelişimini daha net betimlemelerle ortaya koyabileceklerdir.

Benzer araştırmaların verimini artırabilecek uygulamalar olarak; çalışma grubunun genişletilmesi, araştırma sürecinin uzatılması ve daha fazla Türkçe söz varlığına sahip göçmenlerin bulunduğu gruplarda çalışılması gösterilebilir. Bu önlemlerin alınması araştırmaların niteliğini ve doğruluğunu arttıracaktır. Bu sonuçlar doğrultusunda bu ve benzeri çalışmaların sınıf ortamlarında daha fazla yapılmasının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

A. Ward, N., ve N. Warren, A. (2020). "In search of peace": Refugee experiences in children's literature. *The Reading Teacher*, 73(4), 405-413.

Açıköz, K. Ü. (2014). *Aktif öğrenme*. İzmir: Biliş Yayınları, 13. Baskı.

- Anderson, A., Anderson, J., Lynch, J., Shapiro, J., ve Eun Kim, J. (2012). Extra-textual talk in shared book reading: A focus on questioning. *Early Child Development and Care*, 182(9), 1139-1154.
- Arias, P. d. (2018). *Mervan'ın Yolculuğu*. İstanbul: EDAM Yayın.
- Aydın, A. (2014). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Barroux. (2017). *Hoş Geldiniz*. İstanbul: Redhouse Kidz.
- Berg, H., Cox, D., ve Miller, M. (2017). Critical conversations: Using picture books to welcome refugees into our classrooms. *Read: An Online Journal For Literacy Educators*, 4-9.
- Brinson, S. A. (2012). Knowledge of multicultural literature among early childhood educators. *Multicultural Education*, 30-33.
- Bulut, S. (2018). Çocuk edebiyatına sığınanlar: Zorunlu göç öyküleri. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 383-410.
- Cabell, S. Q., Zucker, T. A., DeCoster, J., Melo, C., Forston, L., ve Hamre, B. (2019). Prekindergarten interactive book reading quality and children's language and literacy development: classroom organization as a moderator. *Early Education and Development*, 30(1), 1-18.
- Creswell, J. W. (2019). *Eğitim araştırmaları: Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. İstanbul: Edam Yayın.
- Çetinkaya, F. Ç., Ateş, S., ve Yıldırım, K. (2019). Effects of interactive book reading activities on improvement of elementary school students' reading skills. *International Journal of Progressive Education*, 15(3), 180-193.
- Demirel, Ö. (2002). *Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 4. Baskı.
- Evans, J. (2018). We are all born free and equal. But are we? Children's responses to issues of conflict, migration and refugees in picturebooks. *Education 3-13*, 46(7), 782-801.
- Hest, P. v. (2017). *Eviden Uzakta*. Ankara: Gergedan Yayınları.
- Işık, E., ve Semerci, Ç. (2019). Nitel araştırmalarda veri üçgenlemesi olarak odak grup görüşmesi, bireysel görüşme ve gözlem. *Turkish Journal of Educational Studies*, 6(3), 53-66.
- Lysaker, J., ve Sedberry, T. (2015). Reading difference: Picture book retellings as contexts for exploring personal meanings of race and culture. *Literacy*, 49(2), 105-111.
- Martens, P., Martens, R., Doyle, M. H., Loomis, J., Fuhrman, L., Furnari, C., Soper, E. ve Stout, R. (2015). Building intercultural understandings through global literature. *The Reading Teacher*, 68(8), 609-617.
- Milner, K. (2019). *Benim adım mülteci değil*. İstanbul: Arden Yayıncılık.
- Mizuno, M., Okçu, S.T ve Hemels, V. (2018). *Kayıktaki çocuk*. İstanbul: Timaş.
- Nath, L., ve Grote-Garcia, S. (2017). Reading refugee stories: Five common themes among picture books with refugee characters. *Texas Journal of Literacy Education*, 5(2), 130-141.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayınları, 2. Baskı.
- Ruurs, M. (2017). *Taştan Adımlar Bir Mülteci Ailenin Yolculuğu*. İstanbul: Nesin Yayınevi.
- Sanna, F. (2016). *Yolculuk*. İstanbul: Taze Kitap.

- Sazonenko, M. (2019). The potential of the visual narrative in multilingual environment (the case of modern children's picture books). *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 360, 221-224.
- Suzuki, T., Huss, J., Fiehn, B., ve Spencer, R. M. (2015). Realities of war: Using picture books to teach the social effects of armed conflicts. *Multicultural Education*, 22, 54-58.
- şahinkanat, S. (2019). *Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tomé-Fernández, M., Senís-Fernández, J., ve Ruiz-Martín, D. (2019). Values and intercultural experiences through picture books. *The Reading Teacher*, 73(2), 205-213.
- Perruchoud, R., ve Redpath, J. (2013). *Göç terimleri sözlüğü*. Uluslararası Göç Örgütü.
- Veziroğlu, M., ve Gönen, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki kazanımlara uygunluğunun incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 226-238.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23(112), 7-17.
- Yıldırım, A., ve şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K., Aykaç, N., ve Okçu, S. T. (2019). Yaratıcı drama ve resimli çocuk kitapları: Kültürlerarası duyarlılığı geliştirmek için örnek bir uygulama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(1), 55-72.

Ek

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

- 1- Sınıfınızda gerçekleştirilen kitap okuma etkinliklerinde neler yaptınız?
- 2- Daha önce bu tarz etkinlikler yapıp yapmadığınız konusunda neler söyleyebilirsiniz?
- 3- Sınıfınızda okunulan resimli çocuk kitapları nelerden bahsediyordu?
- 4- Sınıfınızda okunulan kitaplarda bahsedilen durumlarla çevrenizde karşılaşıp karşılaşmadığınız konusunda neler söyleyebilirsiniz?
- 5- Okunulan kitapların gerçek hayatla bağlantıları hakkında neler düşünüyorsunuz?
- 6- Kitap okuma etkinlikleri sonrasında göçlerden etkilenen insanların yaşadıkları zorluklar hakkında neler düşünüyorsunuz?
- 7- Göçlerden etkilenen insanlara hangi konularda yardımcı olabilirsiniz?
- 8- Kitap okuma etkinliklerinin birbirinizi kabul etme konusundaki etkilerine yönelik neler söyleyebilirsiniz?
- 9- Sınıfınızda okunulan resimli çocuk kitapları sizlere farklı yaşantılar ve deneyimler konusunda neler sundu?
- 10- Resimli çocuk kitapları ile kitap okuma etkinliklerinin sınıfınızı daha hoşgörülü ve huzurlu bir ortama dönüştürmesi konusunda neler söyleyebilirsiniz?

REACTIONS OF STUDENTS IN THE MULTICULTURAL CLASSROOM ENVIRONMENT TO THE REASONS, PROCESS AND RESULTS OF MIGRATION IN THE CHILDREN'S PICTURE BOOKS

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The migrant problem has emerged as one of the current crises of today's world. Our country has also been affected by this migrant problem as a result of its geopolitical position and has received an intense migration from Syria. The effects of the migrant problem have been observed in the field of education as well as in various fields of society. Our classroom environments have changed and become multicultural structures and the education and training process has been affected due to this change. Teachers are also tasked with minimizing the negative aspects of these effects and creating a tolerant and accepting environment in their classroom. In this study, it was aimed to reveal the reactions of students studying in multicultural classrooms towards the causes, process and consequences of migration by reading the illustrated children's books on migration through interactive reading method.

Method

The present study employed one of the qualitative research methods, which is case study. The research sample was selected by using convenience sampling method. Within the framework of this sampling method, nine students studying at an elementary school in Menteşe district of Muğla province were enrolled. Appropriate children's picture books on migration and migration issues were selected according to certain criteria to be used in the implementation process. Necessary permissions were obtained before the research, and information was given about the process. A pre-application was carried out with the students on how the activities would be conducted in the week before the application weeks. Thus, the students were tried to be prepared for the research process. When the implementation process started, children's picture books on migration were read and discussed with the interactive reading method every week. After the implementation process was completed, a focus group interview was held with the students. The focus group interview was recorded by video. The semi-structured interview form, which was developed by the researchers, included ten open-ended questions. The recorded focus group interview was transferred to the digital environment as a text file. The answers given by the students were coded and reviewed among the researchers. The codes, which are constantly evaluated by taking expert opinions, have been tried to be brought to their most ideal forms. At the same time, the frequency of repetition of the codes was supported by quantitative data by indicating numerical values in the tables. The collected data were analyzed by descriptive analysis method

Findings

The data obtained showed that during the interactive reading activities, the peritextual features of the children's picture books were discussed, listened to and talked about their contents. It has been revealed that the books read cover topics such as travel, migration, escape, war, different cultures, separation from family and environment. It was stated by the students that such reading activities had not been done before. It was observed that the students were able to talk about the difficulties faced by the people affected by migration and the assistance they could provide for them. In addition, their interest and closeness to their friends who were affected by migration increased in the classroom environment. It has been revealed that the children's picture books are telling about habitable events. It was observed that the awareness of the students about their immigration situation increased, they felt sorry about the events and their willingness to help increased. The obtained findings were discussed in line with the relevant literature and suggestions for future research were made.

Discussion

In this study, reading children's picture books with interactive reading method revealed positive results in a multicultural classroom environment. Both the migrant students who came to the class felt more belonging to the class, and the local students gained more empathy. Classroom solidarity have increased with a new consciousness of solidarity. These effects also appeared in the answers to the questions asked in the focus group interview with the students. Based on these points, it been observed that children's picture books make positive contributions to the students' empathy development. The students developed respect for cultural differences, which was reflected in the classroom environment. This has made positive contributions to the communication environment in the classroom. Based on these developments, it has been seen how important it is to use quality and appropriate themed picture books in educational environments. As an implementation that increases the efficiency of appropriate picture children's books, it has been revealed how necessary the interactive reading method is. The necessity of such implementations in our education and training environments has been revealed. It was observed in previous studies that such reading practices improve students' literacy skills.

Conclusion

The most important point of this research is transferring children's picture books to students by interactive reading method. In the content of this transfer, there are reasons, processes and results of migrations. school environment in Turkey, especially when considered necessary in today's world seems to be in the process of implementation of the activities carried out this research. This kind of work will facilitate the integration of migrant students into the classroom environment and the acceptance of local students. When such researches are applied by extending the research process and with more detail, it will provide researchers with more qualified and accurate results. For this reason, it is thought that the research conducted will contribute to similar studies in the future in this sense. As

applications that can increase the efficiency of similar research; Expanding the research group, extending the research process and working in groups with migrants with more Turkish vocabulary can be shown.